A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2011. szeptember 6.*

A C-108/10. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Tribunale di Venezia (Olaszország) a Bírósághoz 2010. február 26-án érkezett, 2010. január 4-i határozatával terjesztett elő az előtte

Ivana Scattolon

és

a **Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: V. Skouris elnök, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, J.-J. Kasel és D. Šváby tanácselnökök, G. Arestis, A. Borg Barthet, M. Ilešič (előadó), C. Toader és M. Safjan bírák,

* Az eljárás nyelve: olasz.

főtanácsnok: Y. Bot,
hivatalvezető: A. Impellizzeri tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2011. február 1-jei tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– I. Scattolon képviseletében N. Zampieri, A. Campesan és V. De Michele avvocati,

– az olasz kormány képviseletében G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítője: L. D'Ascia avvocato dello Stato,

– az Európai Bizottság képviseletében C. Cattabriga és J. Enegren, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2011. április 5-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a munkavállalók jogainak a vállalkozások, üzletek vagy ezek részeinek átruházása esetén történő védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1977. február 14-i 77/187/EGK tanácsi irányelv

(HL L 61., 26. o.), a munkavállalók jogainak a vállalkozások, üzletek vagy ezek részeinek átruházása esetén történő védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 2001. március 12-i 2001/23/EK tanácsi irányelv (HL L 82., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 98. o.), valamint általános jogelvek értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelem előterjesztésére az I. Scattolon és a Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca (oktatási, felsőoktatási és kutatási minisztérium; a továbbiakban: Ministero) között annak tárgyában indult jogvitában terjesztették elő, hogy I. Scattolonnak az ez utóbbihoz történő áthelyezésekor nem ismerték el teljes szolgálati idejét, amelyet előző munkaadójánál, a scorzèi önkormányzatnál szerzett.

A jogi háttér

Az uniós jog

3 A 77/187 irányelv eredeti változata 1. cikkének (1) bekezdése előírta:

„Ezt az irányelvet kell alkalmazni valamely vállalkozás, üzlet vagy ezek egy részének más munkáltató részére szerződés alapján történő átruházása vagy összefonódása esetén [helyesen: szerződés vagy egyesülés alapján történő átruházása esetén]."

4 A szóban forgó irányelv 2. cikke értelmében „átadó” minden olyan természetes vagy jogi személy, akinek, illetve amelynek az ugyanezen irányelv 1. cikkének (1) bekezdése szerinti átruházás következtében tulajdonosi minősége megszűnik a vállalkozás, üzlet vagy ezek egy része tekintetében; „kedvezményezett” minden olyan természetes vagy jogi személy, aki, illetve amely az ilyen átruházás következtében tulajdonossá válik a vállalkozás, az üzlet vagy ezek egy része tekintetében.

5 A 77/187 irányelv 3. cikkének (1) és (2) bekezdése a következőképpen rendelkezett:

„(1) Az átadót megillető, az átruházás napján fennálló munkaszerződésből vagy munkaviszonyból eredő jogok és kötelezettségek az ilyen átruházásból eredően átszállnak a kedvezményezettre.

[…]

(2) Az 1. cikk (1) bekezdése szerinti átruházást követően a kedvezményezett köteles tiszteletben tartani a kollektív szerződésekben lefektetett feltételeket, mégpedig ugyanolyan mértékben, ahogyan azt az adott megállapodás az átadó számára előírta, a kollektív szerződés megszűnésének vagy lejártának időpontjáig vagy egy újabb kollektív szerződés hatálybalépésének vagy alkalmazásának a napjáig.

A tagállamok korlátozhatják az ilyen feltételek kötelező figyelembevételének időtartamát azzal, hogy ez nem lehet kevesebb egy évnél.”

6 A 77/187 irányelv 4. cikke előírta:

„(1) A vállalkozás, üzlet vagy ezek egy részének átruházása önmagában nem teremt jogalapot az átadó vagy a kedvezményezett általi elbocsátásra. Ez a rendelkezés nem

akadályozza az olyan elbocsátásokat, amelyeknek oka gazdasági, műszaki vagy szervezeti jellegű, és a munkaerő tekintetében változásokat eredményez.

[…]

(2) Amennyiben a munkaszerződés vagy a munkaviszony azért szűnik meg, mert az 1. cikk (1) bekezdése szerinti átruházás lényegesen megváltoztatja a munkafeltételeket a munkavállaló hátrányára, a munkáltatót terheli a felelősség a munkaszerződés vagy a munkaviszony megszűnéséért."

7 A 77/187/EGK tanácsi irányelv módosításáról szóló, 1998. június 29-i 98/50/EK tanácsi irányelv (HL L 201., 88. o.) hatálybalépését követően, amelynek az átültetésére a tagállamoknak biztosított határidő 2001. július 17-én járt le, a 77/187 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezett:

„a) Ezt az irányelvet kell alkalmazni valamely vállalkozás, üzlet vagy ezek egy részének más munkáltató részére szerződés alapján történő átruházása vagy összefonódása esetén [helyesen: szerződés vagy egyesülés alapján történő átruházása esetén].

b) Az a) albekezdésnek [helyesen: pontnak] és ennek a cikknek a további rendelkezései tárgyában, ezen irányelv értelmében akkor jön létre átruházás, ha olyan gazdasági egység kerül átruházásra, amely megtartja identitását, azaz az erőforrások olyan szervezett csoportja marad, amelynek célja, hogy fő vagy kiegészítő gazdasági tevékenységet folytasson.

c) Ezen irányelvet kell alkalmazni a köz- és magántulajdonban álló, gazdasági tevékenységet folytató vállalkozásokra, tekintet nélkül arra, hogy működésük nyereség elérését célozza, vagy sem. A közigazgatási szervek igazgatási átszervezése vagy a közigazgatási funkcióknak a közigazgatási szervek közötti átadása nem minősül az ezen irányelv szerinti átruházásnak."

8 A 98/50 irányelvvel módosított 77/187 irányelvet kodifikációs okokból hatályon kívül helyezte a 2001/23 irányelv.

9 A 2001/23 irányelv 1. cikke (1) bekezdésének megfogalmazása megegyezik a 98/50 irányelvvel módosított 77/187 irányelv 1. cikke (1) bekezdése megfogalmazásának. Az „átadó" és a „kedvezményezett" fogalmának a 2001/23 irányelvben szereplő meghatározása lényegében azonos a 77/187 irányelv 2. cikkében szereplőkkel.

10 A 2001/23 irányelv 3. cikkét illetően, annak (1) és (3) bekezdése lényegét tekintve megegyezik a 77/187 irányelv 3. cikkének (1) és (2) bekezdésével. A 2001/23 irányelv 4. cikke megegyezik a 77/187 irányelv 4. cikkével.

A nemzeti szabályozás

Az olasz polgári törvénykönyv 2112. cikke

11 Olaszországban a 77/187 irányelv, majd ezt követően a 2001/23 irányelv végrehajtását többek között az olasz polgári törvénykönyv 2112. cikke biztosítja, amelynek értelmében „[a] vállalkozás átruházása esetén a munkaviszony a kedvezményezettel fennmarad, és a munkavállalót továbbra is megilleti az abból eredő összes jog. [...] A kedvezményezettnek azt […] a kollektív szerződést kell alkalmaznia, amely az átruházás időpontjában hatályban volt, a hatályban maradásának időpontjáig, feltéve, hogy ennek nem lép helyébe más, a kedvezményezett vállalkozására alkalmazandó kollektív szerződés".

A 124/99. sz. törvény 8. cikke és az ezt végrehajtó miniszteri rendeletek

12 1999-ig az olasz állami iskolák kisegítő szolgáltatásait, mint például a takarítás, a karbantartás és a gondnokság, valamint az adminisztratív kisegítő szolgáltatásokat részben az állam biztosította az állami adminisztratív, műszaki és kisegítő személyzet (amk) által, részben pedig a helyi önkormányzatok, mint például a települési önkormányzatok által. A helyi önkormányzatok e feladatok ellátását részben saját adminisztratív, műszaki és kisegítő személyzetükkel (a továbbiakban: a helyi önkormányzatok amk-személyzete), részben pedig magánvállalkozásokkal kötött szerződésekkel biztosították.

13 A helyi önkormányzatok amk-személyzetét a tartományi és helyi önkormányzatok ágazati kollektív szerződése (Contratto Collettivo Nazionale di Lavoro – Regioni Autonomie Locali, a továbbiakban: helyi önkormányzati személyzeti CCNL) alapján díjazták. Ezzel szemben az állami iskolákban alkalmazott állami amk-személyzet díjazása az iskolai ágazati kollektív szerződésben (Contratto Collettivo Nazionale di Lavoro della Scuola, a továbbiakban: iskolai CCNL) rögzített feltételek alapján történt.

14 Az iskolai személyzetre vonatkozó sürgős rendelkezések elfogadásáról szóló, 1999. május 3-i 124. sz. törvény (legge n. 124, disposizioni urgenti in materia di personale scolastico; a GURI 1999. május 10-i 107. száma, 4. o.; a továbbiakban: 124/99. sz. törvény) 2000. január 1-jétől előírta a helyi önkormányzatok állami iskolákban alkalmazott amk-személyzetének áthelyezését az állami amk-személyzet állományába.

15 E tekintetben a 124/99. sz. törvény 8. cikkének (1) és (2) bekezdése előírja:

„(1) Az állami intézmények és iskolák amk-személyzetét […] az állam átveszi. Az e személyzetnek a helyi és megyei önkormányzatok általi rendelkezésre bocsátását előíró rendelkezések hatályukat vesztik.

(2) A helyi önkormányzatok által az állami tanintézményeknél az e törvény hatálybalépésekor foglalkoztatott, az (1) bekezdés szerinti személyzet az állami amk-személyzeti állományba kerül, az e munkaköri leírás szerinti feladatok elvégzése tekintetében megfelelő besorolással és munkaköri leírással. A személyzet azon tagjai, akik besorolásának vagy munkakörének nincs megfelelője az állami amk-személyzet keretében, a jelen törvény hatálybalépésétől számított három hónapon belül jogosultak az átruházó helyi önkormányzatot választani. Az említett személyzet esetében jogi és pénzügyi tekintetben elismerik az átruházó helyi önkormányzatnál szerzett szolgálati időt, álláshelyüket pedig a kezdeti időszakban – a még meglévő álláshelyekre is figyelemmel – megtartják."

16 Az 124/99. sz. törvényt az 1999. május 3-i 124/99. sz. törvény 8. cikke értelmében az amk-személyzetnek a helyi önkormányzatoktól az államhoz történő áthelyezéséről szóló, 1999. július 23-i miniszteri rendelet (decreto trasferimento del personale ATA dagli enti locali allo Stato, ai sensi dell'art. 8 della legge 3 maggio 1999, nº 124; a GURI 2000. január 21-i 16. száma, 28. o.; a továbbiakban: az 1999. július 23-i miniszteri rendelet) hajtotta végre. E rendelet 3. cikke a következőképpen rendelkezik:

„[…]

[...] rendelet állapítja meg az iskolai ágazatban a beilleszkedés azon kritériumait, amelyek célja a szóban forgó személyzet bérezésének az ezen ágazat személyzete bérezéséhez történő igazítása, figyelemmel a díjazásra, a munkabér kiegészítő elemeire és a társadalombiztosítási rendszerre gyakorolt hatás, valamint a helyi önkormányzatoknál szerzett szolgálati idő jogi és gazdasági téren történő elismerésére, [az Agenzia per la rappresentanza negoziale delle pubbliche amministrazioni (a közigazgatási

szerveket képviselő ügynökség; a továbbiakban: ARAN)] valamint a szakszervezetek között megtárgyalandó […] kollektív szerződés megkötését követően [...]”

17 Az 1999. július 23-i miniszteri rendelet 9. cikke értelmében:

„1999. május 24-től kezdődően a helyi önkormányzatok helyébe az állam lép az előbbiek által megkötött, és ezt követően esetlegesen megújított szerződésekben, azon fél tekintetében, amely az állami iskolák számára az amk-feladatokat ellátja, új személyzet felvétele helyett. […] A harmadik személyek által a hatályos törvényi rendelkezések értelmében vállalt kötelezettségek teljesítésének folytatása sérelme nélkül, az állam lép a helyi önkormányzatok helyébe a helyi önkormányzatok által a vállalkozásokkal […] az azon amk-feladatok tekintetében kötött szerződésekben, amelyek ellátására a törvény a helyi önkormányzatokat kötelezi az állam helyett. [...]”

18 Az ARAN és a szakszervezetek közötti, az 1999. július 23-i miniszteri rendelet 3. cikkében előírt megállapodást 2000. július 20-án írták alá, és azt a helyi önkormányzatoknak az iskolai ágazatba áthelyezett személyzete felvételének kritériumaira vonatkozó, az ARAN, valamint a szakszervezetek és szakszervezeti szövetségek közötti 2000. július 20-i megállapodás jóváhagyásáról szóló 2001. április 5-i miniszteri rendelet (decreto recepimento dell’accordo ARAN – Rappresentanti delle organizzazioni e confederazioni sindacali in data 20 luglio 2000, sui criteri di inquadramento del personale già dipendente degli enti locali e transitato nel comparto scuola; a GURI 2001. július 14-i 162. száma, 27. o.; a továbbiakban: 2001. április 5-i miniszteri rendelet) hagyta jóvá.

19 A hivatkozott megállapodás a következőképpen rendelkezik:

„1. cikk

Hatály

A jelen megállapodást 2000. január 1-jétől kell alkalmazni a [124/99. sz. törvény] 8. cikke és az […] 1999. július 23-i […] miniszteri rendelet értelmében a helyi önkormányzatoknak az »Iskola« ágazatba áthelyezett, nem önálló vállalkozó személyzetére [...].

2. cikk

Szerződéses keret

(1) 2000. január 1-jétől kezdődően [a helyi önkormányzati személyzeti CCNL] nem alkalmazandó a jelen megállapodás […] által érintett személyzetre, ezen időponttól kezdődően e személyzet [az iskolai CCNL] hatálya alá tartozik, beleértve a kiegészítő bérre vonatkozó valamennyi tényezőt, kivéve, ha a következő cikkek másképp rendelkeznek.

[…]

3. cikk

Besorolás és díjazás

(1) A jelen megállapodás 1. cikke szerinti munkavállalók az iskolai ágazat szakmai minősítésének és besorolásának megfelelő szinten kerülnek besorolásra a fizetési fokozatba […] a következők szerint. E munkavállalók […] az 1999. december 31-én érvényes éves jövedelemmel megegyező vagy annál közvetlenül alacsonyabb összegre jogosultak, amely a munkabérből és a szolgálati időhöz kapcsolódó díjazásból áll,

valamint az arra jogosultak tekintetében [a helyi önkormányzati személyzeti CCNL-ben előírt juttatásokból]. A díjazásnak a besorolásból következő összege és a munkavállalót 1999. december 31-én megillető jövedelem közötti esetleges különbség, a fentiek értelmében, egyéni jogcímen kerül kifizetésre, célja pedig időarányosítás által a következő fizetési fokozatba történő átmenet. A jelen megállapodás által érintett személyzet az 1999. december 31-én érvényes összegű egyedi kiegészítő juttatást kap, ha ez magasabb, mint az iskolai ágazat megfelelő minősítésének tekintetében kifizetett összeg. […]

[…]

9. cikk

Alapdíjazás és kiegészítő munkabér

(1) 2000. január 1-jétől kezdődően az [iskolai CCNL] valamennyi pénzügyi jellegű rendelkezése alkalmazandó a jelen megállapodás által érintett személyzet tekintetében, a hivatkozott CCNL-ben foglalt szabályok szerint.

(2) 2000. január 1-jétől kezdődően a jelen megállapodás által érintett személyzet tekintetében átmenetileg elismerésre kerül az [iskolai CCNL-hez] mellékelt táblázatban szereplő bruttó összegeknek megfelelő egyedi kiegészítő díjazás. […]

[…]”

20 E szabályozás az áthelyezett amk-személyzet tagjai által kezdeményezett bírósági eljárásokhoz vezetett, akik a helyi önkormányzatoknál szerzett szolgálati idő teljes elismerését kérték. E tekintetben arra hivatkoztak, hogy a 2001. április 5-i miniszteri rendeletben jóváhagyott megállapodásban elfogadott kritériumok azzal a hatással jártak, hogy az állami amk-személyzetbe történő felvételüktől kezdődően ugyanolyan besorolást és díjazást kaptak, mint az állami amk-személyzet kevesebb szolgálati idővel rendelkező tagjai. Érvelésük szerint a 124/99. sz. törvény 8. cikke az áthelyezett amk-személyzet valamennyi tagja tekintetében előírja a helyi önkormányzatoknál szerzett szolgálati idő megtartását, ily módon valamennyi ilyen személyt 2000. január 1-jétől ugyanaz a díjazás illeti meg, mint az állami amk-személyzet ugyanennyi szolgálati idővel rendelkező tagját.

21 E jogvitákban a Corte suprema di cassazione (semmítőszék) több ítéletet is hozott 2005-ben, amelyekben lényegében elfogadta ezt az érvelést.

A 266/2005. sz. törvény

22 Az olasz jogalkotó egy, az olasz kormány által előterjesztett módosítási javaslat jóváhagyásával az állam éves és többéves költségvetésének megállapítására vonatkozó rendelkezésekről szóló, 2005. december 23-i 226/2005. sz. törvény (2006. évi költségvetési törvény) (legge n. 266/2005 disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato [legge finanziaria 2006]; a GURI 2005. december 29-i 302. számának rendes melléklete; a továbbiakban: 266/2005. sz. törvény) 1. cikkébe beillesztette a (218) bekezdést, amely a következőképpen rendelkezik:

„Az [124/99. sz.] törvény 8. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az állami [amk-személyzet] körébe áthelyezett helyi önkormányzati személyzet az ennek megfelelő állami álláshelyekre vonatkozó besorolásba és szakmai minősítésbe kerül,

az általuk az áthelyezés időpontjában élvezett összes járandóság alapján, az 1999. december 31-én folyósított, fizetési fokozatuknak megfelelő éves munkabérüknek megfelelően vagy közvetlenül az alatt, amely a munkabérükből, a szolgálati idő szerinti egyéni kifizetésből, valamint – adott esetben – az átsorolás időpontjában hatályos [helyi önkormányzati személyzeti CCNL] alapján előírt esetleges juttatásokból áll. Az átruházás eredményeként keletkezett fizetési fokozat és az 1999. december 31-én folyósított éves munkabér közötti esetleges különbözetet […] ki kell fizetni az érintettnek, és azt, időarányosítást követően, a következő fizetési fokozat tekintetében figyelembe kell venni. Mindez nincs hatással az e törvény hatálybalépéséig meghozott bírósági határozatok végrehajthatóságára."

23 Több bíróság a Corte costituzionaléhoz (alkotmánybíróság) fordult azzal a kérdéssel, hogy a 266/2005. sz. törvény 1. cikkének (218) bekezdése összeegyeztethető-e az olasz alkotmánnyal, különösen a bírói hatalom önállóságára vonatkozó szabállyal, amely tiltja, hogy a jogalkotó beavatkozzon a törvény egységes értelmezésének a Corte suprema di cassazione számára fenntartott hatáskörbe.

24 2007. június 18-i ítéletében, valamint későbbi végzéseiben a Corte costituzionale úgy ítélte meg, hogy a 266/2005. sz. törvény 1. cikkének (218) bekezdése nem sérti a hivatkozott általános jogelveket. Különösen azt hangsúlyozta, hogy e rendelkezés nem minősül újító szabálynak a 124/99. sz. törvény 8. cikkének (2) bekezdéséhez viszonyítva, és lehetővé teszi a helyi önkormányzatok amk-személyzetének az államhoz történő áthelyezése megkönnyítését, mivel e személyzet helyzete eltér az áthelyezés időpontjában az állami személyi állományba tartozó személyzetétől.

25 2008-ban a Corte suprema di cassazione új kérdést terjesztett Corte costituzionale elé a 266/2005. sz. törvény alkotmányosságára vonatkozóan a hatékony bírói jogvédelemnek az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én aláírt egyezmény (a továbbiakban: EJEE) 6. cikkében rögzített elve tekintetében.

26 2009. november 16-i ítéletében a Corte costituzionale úgy határozott, hogy a 266/2005. sz. törvény 1. cikkének (218) bekezdése nem sérti a hivatkozott elvet. Többek között kiemelte, hogy e rendelkezés a 124/99. sz. törvény 8. cikke (2) bekezdése egyik lehetséges olvasatának minősül, tehát nem módosít hátrányosan valamely szerzett jogot.

27 2008-ban és 2009-ben a helyi önkormányzatok áthelyezett amk-személyzetének tagjai három keresetet nyújtottak be az Emberi Jogok Európai Bíróságához, amelyekben azt rótták fel az Olasz Köztársaságnak, hogy a 266/2005. sz. törvény 1. cikke (218) bekezdésének elfogadásával megsértette az EJEE 6. cikkét és az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény 1. kiegészítő jegyzőkönyvének 1. cikkét. 2011. június 7-i ítéletében e bíróság helyt adott e kereseteknek (EJEB, Agrati és társai kontra Olaszország ítélet).

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

28 I. Scattolon a scorzèi önkormányzat alkalmazottjaként 1980. május 16-tól állami iskolák gondnokaként mint a helyi önkormányzatok amk-személyzetének tagja dolgozott 1999. december 31-ig.

29 2000. január 1-jétől a 124/99. sz. törvény 8. cikke alapján áthelyezték az állami amk-személyzet állományába.

30 A 2001. április 5-i miniszteri rendelet alapján I. Scattolont azon fizetési fokozatba sorolták, amely a hivatkozott állományban kilenc év szolgálati időnek felel meg.

31 Mivel ily módon nem ismerték el a scorzèi önkormányzatnál szerzett közel 20 éves szolgálati idejét, és mivel úgy ítélte meg, hogy díjazása jelentősen csökkent, 2005. április 27-én I. Scattolon keresetet nyújtott be a Tribunale di Veneziához (velencei elsőfokú bíróság) a célból, hogy elismertesse a scorzèi önkormányzatnál szerzett teljes szolgálati idejét, és hogy ennek következtében az állami amk-személyzet tekintetében tizenöt-húsz év szolgálati időnek megfelelő fizetési fokozatba sorolják.

32 A 266/2005. sz. törvény 1. cikke (218) bekezdésének elfogadását követően a Tribunale di Venezia felfüggesztette az I. Scattolon által kezdeményezett eljárást, és a Corte costituzionale elé terjesztette annak kérdését, hogy e rendelkezés összeegyeztethető-e különösen a jogbiztonság és a hatékony bírói jogvédelem elvével. 2008. június 9-i végzésében a Corte costituzionale a 2007. június 18-i ítéletére hivatkozva úgy határozott, hogy a szóban forgó 1. cikk (218) bekezdése nem sérti a hivatkozott általános jogelveket.

33 Ilyen körülmények között függesztette fel a Tribunale di Venezia az eljárást, és terjesztette az alábbi kérdéseket előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé:

„1) A 77/187[…] irányelvet, és/vagy a 2001/23[…] irányelvet, illetve bármely más alkalmazandó [uniós] szabályozást úgy kell-e értelmezni, hogy azok alkalmazhatók az állami iskolákban takarítási és karbantartási kiegészítő szolgáltatásokat végző személyzetnek a (helyi és tartományi) önkormányzatoktól állami szervekhez

történő áthelyezése tényállására, amikor is az áthelyezés nemcsak a tevékenységek és az alkalmazott személyzettel (gondnokok) meglévő jogviszonyok átvételét, hanem az ugyanezen szolgáltatások nyújtása céljából magánvállalkozásokkal kötött közszolgáltatási szerződések átvételét is maga után vonta?

2) (A 2001/23[…] irányelv keretében a 98/50[…] irányelvvel egységes szerkezetbe foglalt) 77/187[…] irányelv 3. cikke (1) bekezdésének első albekezdése szerinti munkaviszony folyamatosságát úgy kell-e értelmezni, hogy a szolgálati időhöz kapcsolódó, az új munkáltatónál alkalmazott pénzbeli kifizetéseknél figyelembe kell venni az áthelyezett személyzet által ledolgozott éveket, beleértve az áthelyezőnél ledolgozottakat is?

3) A 77/187[…] irányelv 3. cikkét és/vagy a […] 98/50[…] irányelvet és a […] 2001/23[…] irányelvet úgy kell-e értelmezni, hogy az új munkáltatóhoz áthelyezett munkavállalók jogai között szerepelnek a munkavállaló javára az áthelyezőnél keletkezett előnyök, mint például a szolgálati idő, ha ehhez – az új munkáltatónál hatályban lévő kollektív szerződés értelmében – gazdasági jellegű jogok kapcsolódnak?

4) A hatályos [uniós] jognak az [EUSZ] 6. cikk[ben] – az [EJEE] 6. cikkével és az Európai Unió 2000. december 7-én Nizzában kihirdetett alapjogi chartájának a Lisszaboni Szerződésbe foglalt 46. és 47. cikkével, valamint 52. cikkének (3) bekezdésével összefüggésben – garantált olyan általános jogelveit, mint a jogbiztonságot, a bizalomvédelmet, a fegyveregyenlőséget, a hatékony jogi védelmet, a független bírósághoz és – általánosságban – a tisztességes eljáráshoz való jogot úgy kell-e értelmezni, mint amelyekkel ellentétes az, hogy az [Olasz Köztársaság] jelentős időszak (öt év) eltelte után olyan autentikus értelmező jogszabályt bocsát ki, amely nem áll összhangban az értelmezendő rendelkezéssel, és ellentétes a nemzeti jogszabályok értelmezésére jogosult szerv által adott állandó és egységes értelmezéssel, amely rendelkezés egyébként releváns azon jogviták eldöntése tekintetében, amelyekben az [Olasz Köztársaság] félként vesz részt?”

A Bíróság előtti eljárás

34 2011. június 9-i levelében az alapügy felperese a fent hivatkozott Agrati és társai kontra Olaszország ítéletre tekintettel a szóbeli szakasz újbóli megnyitását kérte.

35 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében a Bíróság az eljárási szabályzata 61. cikkének megfelelően hivatalból, a főtanácsnok javaslatára vagy a felek kérelmére is elrendelheti a szóbeli szakasz újbóli megnyitását, ha úgy véli, hogy a tényállás nincs kellően feltárva, vagy ha az ügyet olyan érv alapján kellene eldönteni, amely nem került megvitatásra a felek között (lásd többek között a C-210/03. sz. Swedish Match ügyben 2004. december 14-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-11893. o.] 25. pontját, a C-284/06. sz. Burda-ügyben 2008. június 26-án hozott ítélet [EBHT 2008., I-4571. o.] 37. pontját és a C-221/09. sz. AJD Tuna ügyben 2011. március 17-én hozott ítélet [EBHT 2011., I-1655. o.] 36. pontját).

36 A jelen ügyben a Bíróság úgy ítéli meg, hogy rendelkezik az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elbírálásához szükséges elemekkel, és hogy e kérelmet nem olyan érvelés alapján kell megvizsgálni, amelyet előtte még nem vitattak meg.

37 Következésképpen az alapügy felperesének mind az új tárgyalás tartására, mind a másodlagos, a kiegészítő írásbeli észrevételek benyújtása lehetőségének biztosítására irányuló kérelmét el kell utasítani.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

38 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy az az eset, ha valamely tagállam egyik hatósága átvesz egy másik hatóságnál alkalmazásban lévő, és iskolák számára kisegítő szolgáltatásokat nyújtó személyzetet, a munkavállalók jogainak fenntartására vonatkozó uniós szabályozás értelmében vett, „vállalkozások átruházásának" minősül-e.

39 Mivel a szóban forgó szabályozásra csak azok a személyek hivatkozhatnak, akiket az érintett tagállamban a nemzeti munkajogi szabályozás munkavállalóként véd (lásd többek között a C-173/96. és C-247/96. sz., Hidalgo és társai egyesített ügyekben 1998. december 10-én hozott ítélet [EBHT 1998., I-8237. o.] 24. pontját, valamint a C-343/98. sz., Collino és Chiappero ügyben 2000. szeptember 14-én hozott ítélet [EBHT 2000., I-6659. o.] 36. pontját), először is ki kell emelni, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak az olasz kormány által nem vitatott megállapításai szerint az állami iskolákban foglalkoztatott amk-személyzet Olaszországban ilyen védettséget élvez. Következésképpen, az alapügy felperesére alkalmazható a munkavállalók jogainak fenntartására vonatkozó uniós szabályozás, annál is inkább, mivel az alkalmazhatóságnak az e szabályozásban egyedileg felsorolt feltételei teljesülnek.

40 Előzetesen arra is rá kell mutatni, hogy a szóban forgó személyzet átvételére 2000. január 1-jén, azaz a tagállamok számára a 98/50 irányelv átültetésére előírt határidő lejárta előtt, és a 2001/23 irányelv elfogadását megelőzően került sor. Ebből következik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által előterjesztett kérdést a 77/187 irányelv eredeti változatára figyelemmel kell megvizsgálni (lásd analógia útján a C-340/01. sz., Abler és társai ügyben 2003. november 20-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-14023. o.] 5. pontját, valamint a C-499/04. sz. Werhof-ügyben 2006. március 9-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-2397. o.] 15. és 16. pontját).

41 A 77/187 irányelv szóban forgó változata 1. cikkének (1) bekezdése értelmében „ezt az irányelvet kell alkalmazni valamely vállalkozás, üzlet vagy ezek egy részének más munkáltató részére szerződés vagy egyesülés alapján történő átruházása esetén". Azt kell tehát megvizsgálni, hogy valamely tagállam egyik hatósága által a valamely másik hatóság alkalmazásában álló, olyan feladatokkal megbízott személyzet átvétele, mint amelyek az alapügyben szerepelnek, teljesítheti-e az e rendelkezésben felsorolt feltételek összességét.

A 77/187 irányelv értelmében vett „vállalkozás" meglétéről

42 A 77/187 irányelv 1. cikke (1) bekezdésének értelmében vett „vállalkozás" fogalmába valamennyi állandó jelleggel megszervezett gazdasági egység beletartozik, jogi formájától és finanszírozásának módjától függetlenül. Ilyen egységnek minősül a személyek és erőforrások minden olyan együttese, amely lehetővé teszi saját célú gazdasági tevékenység kifejtését, és amely kellőképpen szervezett és önálló (a C-127/96., C-229/96. és C-74/97. sz., Hernández Vidal és társai egyesített ügyekben 1998. december 10-én hozott ítélet [EBHT 1998., I-8179. o.] 26. és 27. pontja; a C-175/99. sz. Mayeur-ügyben 2000. szeptember 26-án hozott ítélet [EBHT 2000., I-7755. o.] 32. pontja, valamint a fent hivatkozott Abler és társai ügyben hozott ítélet 30. pontja; a 2001/23 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése vonatkozásában lásd továbbá a C-458/05. sz., Jouini és társai ügyben 2007. szeptember 13-án hozott ítélet [EBHT 2007., I-7301. o.] 31. pontját, valamint a C-151/09. sz. UGT-FSP-ügyben 2010. július 29-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-7591. o.] 26. pontját).

43 A „gazdasági tevékenységnek" az előző pontban hivatkozott meghatározásban szereplő fogalma magába foglal minden olyan tevékenységet, amely áruk vagy szolgáltatások adott piacon történő kínálatával jár (a C-475/99. sz. Ambulanz Glöckner ügyben 2001. október 25-én hozott ítélet [EBHT 2001., I-8089. o.] 19. pontja, a C-82/01. P. sz., Aéroports de Paris kontra Bizottság ügyben 2002. október 24-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-9297. o.] 79. pontja, valamint a C-222/04. sz., Cassa di Risparmio di Firenze és társai ügyben 2006. január 10-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-289. o.] 108. pontja).

44 Főszabály szerint a hatósági jogkör gyakorlásába tartozó tevékenységek a gazdasági tevékenységek minősítésből ki vannak zárva (lásd különösen a C-49/07. sz. MOTOE-ügyben 2008. július 1-jén hozott ítélet [EBHT 2008., I-4863. o.] 24. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, valamint a 77/187 irányelvet illetően a C-298/94. sz. Henke-ügyben 1996. október 15-én hozott ítélet [EBHT 1996., I-4989. o.] 17. pontját). Ezzel szemben gazdasági tevékenységnek minősülnek azok a szolgáltatások, amelyeket – anélkül hogy ezek a hatósági jogkör gyakorlásába tartoznának – közérdekből, nonprofit jelleggel nyújtanak, és amely szolgáltatások versenyeznek a haszonra törekvő gazdasági szereplők által nyújtottakkal (lásd e tekintetben a C-41/90. sz., Höfner és Elser ügyben 1991. április 23-án hozott ítélet [EBHT 1991., I-1979. o.] 22. pontját, a fent hivatkozott Aéroports de Paris kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 82. pontját, és a fent hivatkozott Cassa di Risparmio di Firenze és társai ügyben hozott ítélet 122. és 123. pontját).

45 A jelen ügyben, amint az a 124/99. sz. törvény 8. cikkéből is kitűnik, az állam által átvett munkavállalók csoportját helyi önkormányzatok állami iskolákban alkalmazott amk-személyzete alkotja. Az ügy irataiból az is kitűnik, hogy e személyzet tevékenysége olyan kisegítő szolgáltatások nyújtása, amelyekre az iskoláknak oktatási feladataik optimális feltételek között történő ellátása érdekében szükségük van. E szolgáltatások többek között a helyiségek takarítására és karbantartására, valamint kisegítő adminisztratív feladatok ellátására irányulnak.

46 A kérdést előterjesztő bíróság által ismertetett ténybeli elemekből, valamint az 1999. július 23-i miniszteri rendelet 9. cikkéből továbbá az következik, hogy a szóban forgó szolgáltatásokkal bizonyos esetekben magán gazdasági szereplőket bíztak meg, alvállalkozói szerződések által. Megállapítható továbbá, hogy e szolgáltatások nem tartoznak a hatósági jogkör gyakorlásába.

47 Az is bizonyos, hogy az alapügyben áthelyezett munkavállalók által folytatott tevékenységek a fent hivatkozott ítélkezési gyakorlat szerinti gazdasági jelleggel rendelkeznek, és saját célt követnek, amelynek lényege műszaki és adminisztratív szolgáltatások nyújtása az iskolák számára. Megállapítható továbbá, hogy az amk-személyzetet nem önálló vállalkozók szervezett együtteseként hozták létre.

48 Azt kell még megvizsgálni – figyelemmel a jelen ítélet 42. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatra és az olasz kormány írásbeli észrevételeire – először is, hogy az érintett személyzet mint „vállalkozás" minősítését vitathatóvá teszi-e a termelési eszközök hiánya, másodsorban pedig, hogy a munkavállalók e csoportja kellőképpen önálló-e ahhoz, hogy „gazdasági egységnek", tehát vállalkozásnak lehessen minősíteni, harmadsorban pedig azt, hogy az a tény, hogy a szóban forgó munkavállalók egy közigazgatási szervhez tartoznak, relelváns-e.

49 Ami először is a termelési eszközök hiányát illeti, a Bíróság már többször megállapította, hogy bizonyos ágazatokban a tevékenység elsődlegesen a munkaerőn alapszik. E körülményekre figyelemmel a munkavállalók valamely szervezett együttese a materiális vagy immateriális jelentős termelési eszközök hiánya ellenére is minősülhet a 77/187 irányelv értelmében vett gazdasági egységnek (a takarítási szolgáltatásokat illetően lásd különösen a fent hivatkozott Hernández Vidal és társai egyesített ügyben hozott ítélet 27. pontját, a fent hivatkozott Hidalgo és társai ügyben hozott ítélet 26. pontját, lásd továbbá a 2001/23 irányelvvel kapcsolatban a C-463/09. sz. CLECE-ügyben 2011. január 20-án hozott ítélet [EBHT 2011., I-95. o.] 39. pontját).

50 Ez az ítélkezési gyakorlat átültethető az alapügyben szereplő helyzetre, mivel a munkavállalók érintett csoportja által folytatott egyik tevékenység sem feltételez jelentős termelési eszközökkel való szükségszerű rendelkezést. A munkavállalók csoportjának gazdasági egységként történő minősítése tehát nem zárható ki azon tény okán, hogy ezen egység – e személyzeten kívül – nem rendelkezik materiális vagy immateriális termelési eszközökkel.

51 Másodsorban, azt a kérdést illetően, hogy a munkavállalók olyan csoportja, mint az alapügyben szereplő, kellőképpen önálló-e, emlékeztetni kell arra, hogy a munkavállalók jogainak fenntartására vonatkozó uniós szabályozás keretében az önállóság fogalma a munkavállalók ezen csoportjának vezetőire bízott azon jogkört jelenti, mely alapján viszonylag szabad és független módon szervezhetik meg az említett csoporton belül a munkát, és különösképpen a rendelkezések adására, a feladatoknak a szóban forgó csoport beosztott munkavállalói számára történő kiosztására vonatkozó jogkört, mindezt a munkáltató egyéb szervezeti struktúráinak közvetlen

beavatkozása nélkül (e tekintetben lásd a fent hivatkozott UGT-FSP-ügyben hozott ítélet 42. és 43. pontját). Ha azt, hogy valamely egység kellőképpen önálló, nem is teszi vitathatóvá az a körülmény, hogy a munkáltató a munkavállalók e csoportjára pontosan meghatározott kötelezettséget ró, tehát kiterjedt befolyással rendelkezik ez utóbbi tevékenységeire, ehhez a minősítéshez az is szükséges, hogy a szóban forgó csoport bizonyos szabadságot élvezzen feladatai szervezésének és végrehajtásának tekintetében (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Hidalgo és társai ügyben hozott ítélet 27. pontját).

52 A jelen ügyben, fenntartva, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak meg kell ezt vizsgálnia, úgy tűnik, hogy a helyi önkormányzatok iskolákban alkalmazott amk-személyzete a helyi önkormányzatokon belül olyan egységnek minősült, amely feladatait viszonylagos szabadsággal tudta szervezni és végrehajtani, különösen a szóban forgó amk-személyzetnek a koordináció és az irányítás felelősségével felruházott tagjai által adott utasítások útján.

53 Harmadsorban és végül, azon tényt illetően, hogy az áthelyezett személyzet és ezek tevékenységei valamely közigazgatási szervbe illeszkednek, emlékeztetni kell arra, hogy e körülmény önmagában nem vonhatja ki ezen egységet a 77/187 irányelv hatálya alól (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Collino és Chiappero ügyben hozott ítélet 33. és 35. pontját). Az ezzel ellentétes következtetés nem lenne összhangban a jelen ítélet 42. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlattal, miszerint a 77/187 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „vállalkozásnak" minősül személyek és erőforrások minden olyan kellőképpen szervezett és önálló együttese, amely lehetővé teszi saját célú gazdasági tevékenység kifejtését, jogi formájától és finanszírozásának módjától függetlenül.

54 Ha igaz is az, amint azt az olasz kormány hangsúlyozta, hogy a Bíróság kizárta a 77/187 irányelv hatálya alól „a közigazgatás átszervezését" vagy „az igazgatási feladatok közigazgatási szervek közötti átadását" – amely kivételt ezt követően ezen irányelvnek a 98/50 irányelvvel módosított változata 1. cikkének (1) bekezdése, valamint a 2001/23

irányelv 1. cikkének (1) bekezdése is előírt –, azt is el kell ismerni, hogy – amint azt a Bíróság már megállapította, és amint arra a főtanácsnok is emlékeztetett indítványának 46–51. pontjában – e kifejezések csak azon esetekre vonatkoznak, amelyekben az áthelyezés a hatósági jogkör gyakorlásába tartozó tevékenységeket érint (a fent hivatkozott Collino és Chiappero ügyben hozott ítélet 31. és 32. pontja, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

55 Az ügy irataiból mindenesetre az következik, hogy a helyi önkormányzatok amk-személyzetének a Ministero általi átvétele az olasz közigazgatás átszervezésének keretében történt. Ugyanakkor, távol annak megállapításától, hogy valamennyi, a közigazgatás valamely átszervezéséhez köthető vagy annak keretében történő áthelyezést ki kell zárni a 77/187 irányelv hatálya alól, a Bíróság az olasz kormány által hivatkozott ítélkezési gyakorlatban csak azt pontosította, hogy a közigazgatás struktúráinak átszervezése és az igazgatási feladatok közigazgatási szervek közötti átadása mint olyan, önmagában nem minősül a szóban forgó irányelv értelmében vett, vállalkozások átruházásának (lásd a fent hivatkozott Henke-ügyben hozott ítélet 14. pontját, a fent hivatkozott Collino és Chiappero ügyben hozott ítélet 31. pontját, valamint a fent hivatkozott Mayeur-ügyben hozott ítélet 33. pontját).

56 A Bíróság többek között megállapította, hogy egy önkormányzatok közötti társulás létrehozása és az ebben részt vevő önkormányzatok egyes hatásköreinek e társulás általi átvétele a hatósági jogkör gyakorlása átszervezésének minősül, tehát nem tartozik a 77/187 irányelv hatályába (lásd a fent hivatkozott Henke-ügyben hozott ítélet 16. és 17. pontját), míg más esetekben úgy ítélte meg, hogy a gazdasági jellegű tevékenységeket folytató személyzet közigazgatási szervhez történő áthelyezése ezen irányelv hatályába tartozik (lásd különösen a fent hivatkozott Hidalgo és társai ügyben hozott ítélet 24. pontját, valamint a fent hivatkozott Collino és Chiappero ügyben hozott ítélet 32. pontját).

57 Semmi nem igazolná, ha ez az ítélkezési gyakorlat abba az irányba fejlődne, hogy a munkavállalóként a nemzeti jog értelmében védett, és a közigazgatási szerven belül új munkáltatóhoz áthelyezett közalkalmazottak kizárólag azon okból ne

részesülhessenek a 77/187 irányelv által nyújtott védelemben, hogy ezen áthelyezés a szóban forgó közigazgatási szerv átszervezésének keretében történt.

58 E tekintetben meg kell állapítani, hogy ha ez az értelmezés elfogadásra kerülne, az érintett hatóság az ilyen munkavállalókra vonatkozó valamennyi áthelyezést kivonhatná a 77/187 irányelv hatálya alól, azon puszta tényre való hivatkozással, hogy az áthelyezés a személyzet átszervezésének részét alkotja. A Bíróság ítélkezési gyakorlatának értelmében vett gazdasági tevékenységeket folytató munkavállalók jelentős számú csoportja kerülne abba a veszélybe, hogy megfosztanák az ebben az irányelvben előírt védelemtől. Ez a következmény nehezen lenne összeegyeztethető ezen irányelv 2. cikkének megfogalmazásával, amely szerint az átadó és a kedvezményezett bármely, munkáltatói minőséggel rendelkező természetes vagy jogi személy lehet, valamint – figyelemmel az irányelv által követett szociális védelmi célra – az irányelv alkalmazása alóli kivételek szigorú értelmezésének szükségességével (a 2001/23 irányelvet illetően lásd a C-561/07. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 2009. június 11-én hozott ítélet [EBHT 2009., I-4959. o.] 30. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

59 Végül hangsúlyozni kell, hogy a 77/187 irányelvben rögzített szabályok alkalmazása az olyan helyzetekben, mint az alapügyben szereplő, nem érinti a tagállamok közigazgatásuk racionalizálására irányuló jogkörét. Ezen irányelv alkalmazhatóságának csak az a hatása, hogy megakadályozza, hogy az áthelyezett munkavállalók pusztán az áthelyezés tényének okán az áthelyezést megelőző helyzethez viszonyítva hátrányosabb helyzetbe kerüljenek. Amint azt a Bíróság többször megállapította, és amint az végeredményben a 77/187 irányelv 4. cikkéből is következik, ezen irányelv nem fosztja meg a tagállamokat attól a lehetőségtől, hogy lehetővé tegyék a munkáltatók számára, hogy a munkaviszonyokat hátrányosan módosítsák, különösen ami az elbocsátás elleni védelmet és a díjazás feltételeit illeti. A szóban forgó irányelv csak azt tiltja, hogy e módosításokra az áthelyezéskor és annak okán kerüljön sor (lásd ebben az értelemben a 324/86. sz., Foreningen af Arbejdsledere i Danmark, „Daddy's Dance Hall"-ügyben 1988. február 10-én hozott ítélet [EBHT 1988., 739. o.] 17. pontját, a C-209/91. sz., Watson Rask és Christensen ügyben 1992. november 12-én hozott ítélet [EBHT 1992., I-5755. o.] 28. pontját, valamint a fent hivatkozott Collino és Chiappero ügyben hozott ítélet 52. pontját).

A 77/187 irányelv értelmében vett „szerződés vagy egyesülés alapján történő átruházás” fennállásáról

60 Annak meghatározásához, hogy a 77/187 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése szerinti, vállalkozások „átruházásáról” van-e szó, a döntő kritérium annak kérdése, hogy a szóban forgó egység megőrzi-e identitását az új munkáltató általi átvételt követően (lásd különösen a 24/85. sz. Spijkers-ügyben 1986. március 18-án hozott ítélet [EBHT 1986., 1119. o.] 11. és 12. pontját, valamint a fent hivatkozott UGT-FSP-ügyben hozott ítélet 22. pontját).

61 Ha ez az egység jelentős termelési eszközök nélkül működik, identitásának megtartása azon ügyleten túl, amelynek tárgyát alkotja, nem függ ezen eszközök átengedésétől (a fent hivatkozott Hernández Vidal és társai ügyben hozott ítélet 31. pontja, a fent hivatkozott Hidalgo és társai ügyben hozott ítélet 31. pontja, valamint a fent hivatkozott UGT-FSP-ügyben hozott ítélet 28. pontja).

62 Ebben az esetben, amely – amint az a jelen ítélet 50. pontjában megállapításra került – az alapügy tekintetében releváns helyzet, a munkavállalók szóban forgó csoportja megtartja identitását, ha a vállalkozás új vezetője folytatja az adott tevékenységeket, és a létszám és a feladatkör tekintetében a szóban forgó munkavállalók lényeges részét átveszi (lásd a fent hivatkozott Hernández Vidal és társai ügyben hozott ítélet 32. pontját, valamint a fent hivatkozott UGT-FSP-ügyben hozott ítélet 29. pontját).

63 A szintén a 77/187 irányelv 1. cikkének (1) bekezdésében szereplő „szerződés vagy egyesülés alapján történő átruházás” kifejezést illetően emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság – mind az ezen irányelv különböző nyelvi változatai közötti különbségek, mind pedig a nemzeti jogszabályoknak az e fogalmakra vonatkozó meghatározásai közötti eltérések okán – e kifejezésnek egy olyan rugalmas értelmezését adta, amely megfelel az irányelv céljának, azaz a munkavállalóknak a vállalkozás tulajdonosa változása esetén történő védelmének (a C-29/91. sz. Redmond Stichting-ügyben 1992. május 19-én hozott ítélet [EBHT 1992., I-3189. o.] 10. és 11. pontja, a C-171/94. és C-172/94. sz., Merckx és Neuhuys egyesített ügyekben 1996. március 7-én hozott ítélet [EBHT 1996., I-1253. o.] 28. pontja, valamint a fent hivatkozott Jouini és társai ügyben hozott ítélet 24. pontja). A Bíróság azt is megállapította, hogy az a tény, hogy az áthelyezés a hatóságok egyoldalú döntéseiből következik, és nem akarategységből, nem zárja ki a szóban forgó irányelv alkalmazását (lásd különösen a fent hivatkozott

Redmond Stichting-ügyben hozott ítélet 15–17. pontját, a fent hivatkozott Collino és Chiappero ügyben hozott ítélet 34. pontját, valamint a fent hivatkozott UGT-FSP-ügyben hozott ítélet 25. pontját).

64 Nem vitatva a fenti 60–63. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, sem azt a tényt, hogy az alapügyben szereplő áthelyezési ügylet a 124/99. sz. törvényen alapul, tehát a hatóságok egyoldalú döntéséből következik, az olasz kormány hangsúlyozza, hogy a jelen ügyben az érintett személyzetnek az állam általi átvétele választható volt, mivel e személyzet tagjai azt a lehetőséget is választhatták, hogy annál a helyi önkormányzatnál maradnak alkalmazásban, amelyhez addig tartoztak. E körülményekre figyelemmel nem történt a 77/187 irányelv értelmében vett átruházás.

65 Az olasz kormány ezen észrevétele mindenesetre egy olyan ténybeli előfeltevésen alapul, amelynek az előzetes döntéshozatalra utaló határozat és maga a 124/99. sz. törvény is ellentmond. Különösen ez utóbbi 8. cikkének (2) bekezdéséből következik, hogy az amk-személyzetnek csak azon tagjai választhatták beosztásuk megtartását eredeti munkáltatójuknál, akik besorolásának vagy munkakörének nem volt megfelelője a kedvezményezett szolgálatainál. E szabályból, valamint a hivatkozott 8. cikk egyéb rendelkezéseinek megfogalmazásából az következik, hogy a helyi önkormányzatoknak az iskolákban alkalmazott amk-személyzetére teljes egészében és főszabály szerint vonatkozott az áthelyezés.

66 A fenti megfontolásokra figyelemmel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy valamely tagállam egyik hatósága által egy másik hatóságnál alkalmazásban lévő, és iskolák számára többek között karbantartási és kisegítő adminisztratív feladatokat magában foglaló kisegítő szolgáltatásokat nyújtó személyzet átvétele a 77/187 irányelv hatályába tartozó, vállalkozások átruházásának minősül, ha a szóban forgó személyzet az e tagállam nemzeti joga értelmében munkavállalóként védett alkalmazottak szervezett együttese.

A második és harmadik kérdésről

67 Második és harmadik kérdésével, amelyeket célszerű együtt megvizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy a 77/187 irányelv 3. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy azon munkavállalók díjazása számításának tekintetében, akik az ezen irányelv értelmében vett átruházás alanyai voltak, a kedvezményezettnek figyelembe kell vennie az e munkavállalók által az átadónál szerzett szolgálati időt.

68 E tekintetben előzetesen azt kell megvizsgálni, hogy egy olyan helyzet tekintetében, mint az alapügyben szereplő, releváns-e a fent hivatkozott Collino és Chiappero ügyben hozott ítélet, amelyben a Bíróság a szolgálati idő vállalkozások átruházása esetén történő beszámításának kérdéséről döntött, és amely ítéletre az alapügy felperese és az olasz kormány egyaránt támaszkodik a Bírósághoz benyújtott észrevételeiben.

69 A szóban forgó ítéletben megállapításra került, hogy ha az átadónál szerzett szolgálati idő mint ilyen nem is minősül olyan jognak, amelyre az áthelyezett munkavállalók a kedvezményezett tekintetében hivatkozhatnának, e szolgálati idő azonban adott esetben a munkavállalók bizonyos vagyoni jogainak meghatározására szolgál, és e jogokat a kedvezményezettnek főszabály szerint úgy kell fenntartania, ahogyan azok az átadónál érvényesültek (lásd a fent hivatkozott Collino és Chiappero ügyben hozott ítélet 50. pontját).

70 Emlékeztetve arra, hogy a kedvezményezett – a vállalkozások átruházásának esetét kivéve, és amennyiben a nemzeti jog lehetővé teszi számára – a munkavállaló hátrányára módosíthatja a díjazás feltételeit, a Bíróság megállapította, hogy a 77/187 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a vagyoni jogok számítása tekintetében a kedvezményezettnek az áthelyezett személyzet által szerzett szolgálati évek összességét kell figyelembe vennie, mivel e kötelezettség az e személyzetet az átadóhoz kötő munkaviszonyból következik, az e munkaviszony keretében megállapított feltételeknek megfelelően (a fent hivatkozott Collino és Chiappero ügyben hozott ítélet 51. és 52. pontja).

71 Márpedig, az I. Scattolon és a Ministero között folyó ügyben nem vitatott, hogy az áthelyezett személyzet és az átadó jogait és kötelezettségeit egy kollektív szerződés tartalmazta, nevezetesen a helyi önkormányzati személyzeti CCNL, amelynek helyébe 2000. január 1-jétől, az áthelyezés időpontjától kezdődően a kedvezményezettnél hatályban lévő kollektív szerződés, nevezetesen az iskolai CCNL lépett. E körülmények között, eltérően a fent hivatkozott Collino és Chiappero ítélet alapjául szolgáló ügyben szereplő helyzettől, a 77/187 irányelv kért értelmezésének nemcsak ezen irányelv 3. cikkének (1) bekezdésére kell irányulnia, hanem – amint arra a főtanácsnok is rámutatott indítványa 75. pontjában – annak során ugyanezen cikk (2) bekezdését is figyelembe kell venni, mivel e rendelkezés különösen arra a helyzetre vonatkozik, amikor az átadónál hatályban lévő kollektív szerződés helyébe a kedvezményezettnél hatályban lévő kollektív szerződés lép.

72 A hivatkozott 3. cikk (2) bekezdése első albekezdésének értelmében a kedvezményezett köteles tiszteletben tartani a kollektív szerződésekben lefektetett feltételeket, mégpedig ugyanolyan mértékben, ahogyan azt az adott megállapodás az átadó számára előírta, a kollektív szerződés megszűnésének vagy lejártának időpontjáig, vagy egy újabb kollektív szerződés hatálybalépésének vagy alkalmazásának a napjáig. Ugyanezen rendelkezés második albekezdése előírja, hogy a tagállamok korlátozhatják az ilyen feltételek kötelező figyelembevételének időtartamát azzal, hogy ez nem lehet kevesebb egy évnél.

73 Amint azt a Bíróság megállapította, a 77/187 irányelv 3. cikke (2) bekezdésének második albekezdése nem foszthatja meg lényegétől ugyanezen bekezdés első albekezdését. E második albekezdés tehát nem akadályozza meg, hogy az azon kollektív szerződésben rögzített munkafeltételek alkalmazhatósága, amelynek hatálya alá az érintett személyzet az áthelyezést megelőzően tartozott, az áthelyezést követő egy év elteltét megelőzően megszűnjön, akár közvetlenül az áthelyezés időpontjában, amennyiben megvalósul az ugyanezen bekezdés első albekezdésében szereplő egyik helyzet, nevezetesen a szóban forgó kollektív szerződés megszűnése vagy lejárta, vagy egy újabb kollektív szerződés hatálybalépése vagy alkalmazása (lásd a C-499/04. sz. Werhof-ügyben 2006. május 9-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-2397. o.] 30. pontját, valamint a 2001/23 irányelv 3. cikkének (3) bekezdését illetően a C-396/07. sz. Juuri-ügyben 2008. november 27-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-8883. o.] 34. pontját).

74 Következésképpen a 77/187 irányelv 3. cikke (2) bekezdésének első albekezdésében előírt azon szabályt, miszerint „a kedvezményezett köteles tiszteletben tartani a kollektív szerződésekben lefektetett feltételeket, mégpedig ugyanolyan mértékben, ahogyan azt az adott megállapodás az átadó számára előírta [...] egy újabb kollektív szerződés [...] alkalmazásának a napjáig", úgy kell értelmezni, hogy a kedvezményezett alkalmazhatja az áthelyezést követően a nála hatályban lévő kollektív szerződésben előírt munkafeltételeket, a díjazásra vonatkozó feltételeket is beleértve.

75 Noha a fentiekből az következik, hogy a 77/187 irányelv olyan mozgásteret hagy, amely a kedvezményezett és a többi szerződő fél számára lehetővé teszi, hogy az áthelyezett munkavállalók díjazását oly módon határozzák meg, hogy ez megfeleljen a szóban forgó áthelyezés körülményeinek, az is igaz, hogy a választott módszernek összhangban kell lennie az irányelv céljával. Ahogyan a Bíróság több alkalommal kimondta, e cél lényege annak megakadályozása, hogy az áthelyezett munkavállalók pusztán az átruházás tényéből adódóan kedvezőtlenebb helyzetbe kerüljenek (a C-478/03. sz. Celtec-ügyben 2005. május 26-án hozott ítélet [EBHT 2005., I-4389. o.] 26. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat, valamint a 2001/23 irányelvet illetően a C-386/09. sz. Briot-ügyben 2010. szeptember 15-én hozott végzés 26. pontja).

76 Azon lehetőség végrehajtásának tehát, amelynek lényege az átadónál hatályban lévő kollektív szerződés értelmében az áthelyezett munkavállalókra vonatkozó feltételek azonnali helyettesítése a kedvezményezettnél hatályban lévő kollektív szerződésben előírt feltételekkel, nem lehet az a célja vagy a hatása, hogy a szóban forgó munkavállalók tekintetében az áthelyezést megelőzőknél összességében hátrányosabb munkafeltételeket állapítson meg. Ha ez nem így volna, a 77/187 irányelv által követett célkitűzés megvalósítása könnyen megkérdőjeleződhetne a kollektív szerződések által szabályozott bármely ágazatban, ami sértené a szóban forgó irányelv hatékony érvényesülését.

77 Ezzel szemben nem lehet eredményesen hivatkozni a 77/187 irányelvre a díjazási vagy egyéb munkafeltételek javítása céljából a vállalkozások átruházása esetén. Amint azt egyébként a főtanácsnok is megállapította indítványának 94. pontjában, a szóban

forgó irányelvvel nem ellentétes az, hogy bizonyos díjazásbeli különbségek vannak az áthelyezett és az áthelyezés időpontjában már a kedvezményezettnél alkalmazott munkavállalók között. Bár e különbségek jogszerűségének vizsgálata tekintetében egyéb jogi eszközök és elvek is relevánsak lehetnek, a hivatkozott irányelv csak annak elkerülésére irányul, hogy a munkavállalók valamely más munkáltatóhoz történő áthelyezésük puszta ténye okán a korábbinál hátrányosabb helyzetbe kerüljenek.

78 A jelen ügyben nem vitatott, hogy a 124/99. sz. törvény 8. cikkének (2) bekezdését végrehajtó jogi aktusok oly módon határozták meg a helyi önkormányzatok amk-személyzetének a Ministero szolgálataihoz történő áthelyezésének körülményeit, hogy az ezen utóbbinál hatályban lévő kollektív szerződés, nevezetesen az iskolai CCNL, az áthelyezett munkavállalókra már közvetlenül az áthelyezés időpontját követően alkalmazandó legyen, anélkül azonban, hogy e munkavállalók megszerezték volna maguknak az átadónál szerzett szolgálati időnek megfelelő fizetési fokozatot.

79 Az a tény, hogy a Ministero ahelyett, hogy ezt a szolgálati időt mint olyat a maga egészében elismerte volna, minden egyes áthelyezett munkavállaló tekintetében „fiktív" szolgálati időt állapított meg, meghatározó szerepet játszott az áthelyezett személyzetre a későbbiekben alkalmazandó díjazási feltételek rögzítésében. Az iskolai CCNL értelmében ugyanis a fizetési fokozat és az ebben való előmenetel nagyrészt a Ministero által megállapított és elismert szolgálati időtől függ.

80 Az sem vitatott, hogy a helyi önkormányzatok amk-személyzete által az átruházást megelőzően az állami iskolákban végzett feladatok hasonlóak, sőt azonosak voltak a Ministero által alkalmazott amk-személyzet által végzett feladatokkal. Következésképpen az áthelyezett személyzet tagja által az átadónál szerzett szolgálati időt egyenértékűnek lehetett volna minősíteni az azonos besorolással rendelkező, az áthelyezést megelőzően a Ministero alkalmazásában álló amk-személyzet tagja által szerzett szolgálati idővel.

81 E körülményekre figyelemmel – amely körülményeket az jellemez, hogy az áthelyezett munkavállalók szolgálati ideje legalább egy részének elismerésével el lehessen azt kerülni, hogy díjazásuk az áthelyezést közvetlenül megelőző helyzetükhöz viszonyítva jelentősen csökkenjen – ellentétes lenne a 77/187 irányelvnek a jelen ítélet 75–77. pontjában hivatkozott és körülhatárolt célkitűzésével, ha a szóban forgó szolgálati időt nem vennék figyelembe az ahhoz szükséges mértékben, hogy a szóban forgó munkavállalók által az átadónál kapott díjazás szintjét megközelítőleg fenn lehessen tartani (lásd analógia útján a C-425/02. sz. Delahaye-ügyben 2004. november 11-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-10823. o.] 34. pontját).

82 A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy az alapügy felperese az áthelyezése során díjazásának ilyen csökkenését szenvedte-e el. E bíróságnak e tekintetben különösen a Ministero azon érvelését kell megvizsgálnia, miszerint a jelen ítélet 79. pontjában meghatározott számítás alkalmas annak biztosítására, hogy az érintett amk-személyzet az áthelyezés puszta ténye okán ne kerüljön az áthelyezést közvetlenül megelőző helyzetéhez viszonyítottan összességében hátrányosabb helyzetbe.

83 A fenti megfontolásokra figyelemmel a második és a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy amennyiben valamely, a 77/187 irányelv értelmében vett átruházás az áthelyezett munkavállalók tekintetében a kedvezményezettnél hatályban lévő kollektív szerződés azonnali alkalmazhatóságát vonja maga után, és az e szerződésben előírt díjazási feltételek elsősorban a szolgálati időhöz vannak kötve, ezen irányelv 3. cikkével ellentétes az, hogy az áthelyezett munkavállalók díjazása az áthelyezést közvetlenül megelőző helyzetükhöz viszonyítva jelentősen csökkenjen azon tény okán, hogy az átadónál szerzett, a kedvezményezettnél alkalmazott munkavállalók által szerzettel egyenértékű szolgálati idejüket ne vegyék figyelembe a kedvezményezettnél az induló fizetési fokozatuk meghatározásakor. A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy az alapügyben szereplő áthelyezés során csökkent-e ily módon a díjazás.

A negyedik kérdésről

84 A második és harmadik kérdésre adott válaszra figyelemmel nem szükséges megvizsgálni, hogy a szóban forgó olyan nemzeti szabályozás, mint amelyet az alapügy felperese tekintetében alkalmaztak, sérti-e a kérdést előterjesztő bíróság által a negyedik kérdésében hivatkozott elveket. Következésképpen erre a kérdésre nem kell választ adni.

A költségekről

85 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

1) Valamely tagállam egyik hatósága által egy másik hatóságnál alkalmazásban lévő, és iskolák számára többek között karbantartási és kisegítő adminisztratív feladatokat magában foglaló kisegítő szolgáltatásokat nyújtó személyzet átvétele a munkavállalók jogainak a vállalkozások, üzletek vagy ezek részeinek átruházása esetén történő védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1977. február 14-i 77/187/EGK tanácsi irányelv hatályába tartozó, vállalkozások átruházásának minősül, ha a szóban forgó

személyzet az e tagállam nemzeti joga értelmében munkavállalóként védett alkalmazottak szervezett együttese.

2) Amennyiben valamely, a 77/187 irányelv értelmében vett átruházás az áthelyezett munkavállalók tekintetében a kedvezményezettnél hatályban lévő kollektív szerződés azonnali alkalmazhatóságát vonja maga után, és az e szerződésben előírt díjazási feltételek elsősorban a szolgálati időhöz vannak kötve, ezen irányelv 3. cikkével ellentétes az, hogy az áthelyezett munkavállalók díjazása az áthelyezést közvetlenül megelőző helyzetükhöz viszonyítva jelentősen csökkenjen azon tény okán, hogy az átadónál szerzett, a kedvezményezettnél alkalmazott munkavállalók által szerzettel egyenértékű szolgálati idejüket ne vegyék figyelembe a kedvezményezettnél az induló fizetési fokozatuk meghatározásakor. A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy az alapügyben szereplő áthelyezés során csökkent-e ily módon a díjazás.

Aláírások